

ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು

ನರಸಿಂಹ ಜಯಂತಿ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಃ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 37/8, G4, ಲೀಸಾ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ಸ್,

4ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 27.

ದೂರವಾಣಿ: 2227 8231, Mob: 9448078231, 9591470345

Email : bspllg@gmail.com; web; www.bharathasamskruthi.com

Title : **NARASIMHAJAYANTI – Under Bharatiyara Habba Haridinagalu-** A collection of festivals of India, written by Sri Sri Rangapriya Sri Sri: and published by Bharatha Samskruthi Prakashana, Bangalore.

Under the guidance of His Holiness Sri Sri Rangapriya Swamiji

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ
ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

E-Edition : November 2015

pages : 56 + 2

Price: Rs. 35-00

© with publisher

Published by :

Bharatha Samskruthi Prakashana

No. 37/8 G4, Leesa Apartment, 4th Cross,

Lalbagh Road, Bangalore - 27,

Phone: 22278231, 26765381, Mobile: 9448078231, 9591470345

URL: www.bharathasamskruthi.com, email: bspllg@gmail.com

Copies available at :

Bharatha Darshana,

No. 163, Manjunatha Road, 2nd block,

Thyagaraja Nagar,

Bangalore - 560 028 Ph : 26765381

Printed by :

Laser Line Graphics

Bangalore - 560 027 Ph: 22278231

ನರಸಿಹ್ಮ ಜಯಸ್ತೀ

1. ಈ ಪರ್ವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ

ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯತೃತೀಯೆಯ ನಂತರ ಬರುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪರ್ವ ನರಸಿಂಹ (ನೃಸಿಂಹ) ಜಯಸ್ತೀ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅವತಾರದ ವೈಭವವನ್ನು ಭಕ್ತರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲೆಂದು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತೃಪ್ತಾತ್ಮರಾದ ಸನಾತನ ಆರ್ಯಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಲರೂಪವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಮಾಡಿರುವ ಪರ್ವದಿನ ಅದು. ಆ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನೂ, ಅನುಪಮವಾದ ಜ್ಞಾನ-ಬಲ-ಐಶ್ವರ್ಯ-ಶಕ್ತಿ-ವೀರ್ಯ- ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ತೂತಿಗೆ ತರುವ ಪವಿತ್ರವೂ ಮಂಗಲವೂ ಆಗಿರುವ ಮಹಾದಿನ. ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಮನೆದೇವರನ್ನಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟದೇವರನ್ನಾಗಿಯೇ ಆರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ, ಮಠಗಳಲ್ಲೂ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲೂ, ದೇವಾಯತನಗಳಲ್ಲೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ರತ ದಿನ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾದೀತೆಂಬ ಭಯ ದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅಂದು ಅವನು ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಅವನ ಉಪಾಸನೆಯು ನಡೆಯುವ ನೇಮದ ದಿನ. ಶೈವರಲ್ಲೂ ಅಂದು ನರಸಿಹ್ಮ ದೇವರನ್ನು ಕೆಲವರು ಪೂಜಿಸುವುದುಂಟು.

2. ನಾಮನಿರ್ವಚನ

ನೃ(ನರ)ಸಿಹ್ಮ ಚತುರ್ದಶೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಈ ಪರ್ವವು

ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನೃ(ನರ)ಸಿಹ್ಮ ಜಯಸ್ತೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅದು ನರಸಿಹ್ಮ ದೇವರ ಅವತಾರದಿನವಾಗಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜಯವನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ವಿಶೇಷಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಿನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

“ಜಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಚ ತನುತೇ ಜಯಸ್ತೀಂ ತೇನ ತಾಂ ವಿಹುಃ”

ಎರಡನೆಯ ನಾಮಧೇಯವು ‘ರಾಮನವಮೀ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಆ ಪರ್ವದ ಆಚರಣೆಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವ ತಿಥಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

3. ಪರ್ವದ ದೇವತೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಾನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಹಿಂದಿನ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದಂತೆ ಈ ಪರ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ಸಮಯ, ವಿಧಿ ಅವುಗಳ ವಿಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳೊಡನೆ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪರ್ವದ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಯಾದ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆ ವಿಚಾರಮಧ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಪರ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನರಸಿಹ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವಿವಿಧವೂ ವಿಚಿತ್ರವೂ ಆಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು:

(1) ನರಸಿಹ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಸಿಹ್ಮಪ್ರಾಣಿ ಇವೆರಡರ ಸೇರುವೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಿಹ್ಮಪ್ರಾಣಿಯಾದ ದೇವತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಿಫಿನ್ (Griffin) ಎಂಬ ಪ್ರಾಣಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತು. ಗ್ರಿಫಿನ್ ಎಂಬುದು ಸಿಹ್ಮದ ಒಡಲು ಮತ್ತು ಹದ್ದಿನ ತಲೆ ಮತ್ತು ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ರಕ್ತಪಿಪಾಸುವಾದ ಪ್ರಾಣಿ. ಅದರ ಒಡಲು ನರಸಿಹ್ಮನ ಕಂಠದ ಮೇಲೆ ಭಾಗವಾಯಿತು. ಅದರ ತಲೆ ಮತ್ತು ರೆಕ್ಕೆಗಳು ನರಸಿಹ್ಮನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡವಾಯಿತು. ಭೀಕರವಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳು ನರಸಿಹ್ಮ ಮತ್ತು ಗ್ರಿಫಿನ್ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ.

ತಮಗೆ ಮೌಲಿಕವಲ್ಲದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಗ್ರೀಕರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿತು? ಎಂದರೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನ ಭಾರತದೇಶದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಆಗ ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಗ್ರೀಕರಿಗೂ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಗ್ರೀಕರ ಗ್ರಿಫಿನ್ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಮಾಡಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಲೆಯ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗ್ರಿಫಿನ್ ಮತ್ತು ನರಸಿಹ್ಮರು ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ರೂಪಗಳು-ಎಂದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

2) ನರಸಿಹ್ಮ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಸಿಹ್ಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿವಿಶೇಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಾಸದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ('ನರಸಿಹ್ಮ ಇವ ನರಸಿಹ್ಮ' ಎಂದು ಉಪಮಿತ ಸಮಾಸ). ಪುರುಷವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳೊಡನೆ ಸಿಹ್ಮ ಶಾರ್ದೂಲ, ನಾಗ, ವ್ಯಾಘ್ರ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಉತ್ತರಪದಗಳಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಅರ್ಥಬರುತ್ತದೆಯೆಂದು ಕೋಶಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ('ಸ್ಮರುತ್ತರಪದೇ ವ್ಯಾಘ್ರಪುಂಗವರ್ಷಭಕುಂಜರಾಃ | ಸಿಹ್ಮಶಾರ್ದೂಲ ನಾಗಾದ್ಯಾಃ ಪುಂಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾರ್ಥಗೋಚರಾಃ' ಅಮರಕೋಶ III-59.) "ಆಶ್ರಮಂ ತು ತಯೋಃ ಶೂನ್ಯಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ನರಸಿಹ್ಮಯೋಃ" (ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ. ಸುಂದರ 21-31) ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಹ್ಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ 'ಶ್ರೇಷ್ಠ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆಯೇ ಅಥವಾ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಹ್ಮಪ್ರಾಣಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ, ನರ ಮತ್ತು ಸಿಹ್ಮಪ್ರಾಣಿ ಇವೆರಡೂ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಭಾರತೀಯರು ಹೆಣೆದರು. ("The Man-Lion" (B. Narayana Iyengar) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡುವುದು.) ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ನಂತರ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊಸ ದೇವತಾ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ನಿಪುಣರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ 'ಶಿಖಿವಾಹನ' ("ಶೈವಧರ್ಮ" (Dr. ಯದುವೀರ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡುವುದು.) ಎಂಬ

ಪದವು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಉದಾಹರಣೆ. ಷಣ್ಮುಖನು ರುದ್ರನ ಅಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯ ಪುತ್ರ. ಅಗ್ನಿಗೆ ಜ್ವಾಲೆಯಿರುವುದರಿಂದ 'ಶಿಖಿ' ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಹೆಸರು. ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಶಿಖೀ (ಅಗ್ನಿ)ಯಿಂದ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಷಣ್ಮುಖನು 'ಶಿಖಿವಾಹನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನವಿಲಿಗೆ ಶಿಖಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಿಖೀ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಖಿವಾಹನ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ನವಿಲನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ಎಂಬ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಆ ನಂತರ ಈ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದು ಮೌಲಿಕವಾದ ಅಗ್ನಿಪುತ್ರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಮರೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನವಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಮಾಡುವ ಷಣ್ಮುಖನ ಚಿತ್ರವು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಶಿಖಿ ಶಬ್ದದ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥದ ಬಲದಿಂದ ನವಿಲು ಷಣ್ಮುಖನ ವಾಹನವಾದಂತೆ ಸಿಹ್ಮಶಬ್ದದ ಯೋಗಾರ್ಥದ ಬಲದಿಂದ ಸಿಹ್ಮಪ್ರಾಣಿಯು ನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯ ಶರೀರದ ಭಾಗವಾಯಿತು.

3) ಆಧುನಿಕವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವ ಜೀವಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೆ (Evolution Theory) ಅನುಗುಣವಾಗಿ ದಶಾವತಾರಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲಿ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವ ಮಹನೀಯರೂ ಉಂಟು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ವಿಕಾಸದಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರುವುದು ಮೀನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರವು ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಜಲ-ಸ್ಥಳಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಘಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವ ಆಮೆಯು ಅನಂತರದ ಕೂರ್ಮಾವತಾರದ ಭಾವನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಾಸವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವ ಘೋರಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಹಂದಿಯ ಮುಖವುಳ್ಳ ವರಾಹಾವತಾರವು ಅನಂತರ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವರಾಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರಾಣಿಯೆನಿಸಿದ ಮೃಗರಾಜ ಸಿಹ್ಮದ ಮುಖವುಳ್ಳ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯ ದೇಹಗಳೆರಡೂ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರೂಪವಾದ ವಾಮನಾವತಾರವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಕಾಸವಾಗಿ ಪರಶುರಾಮ, ಶ್ರೀರಾಮ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ವಿಕಾಸದ

ಚರಮಸೀಮೆಯಾದ ಬುದ್ಧನ ಅವತಾರ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ-ವರಾಹ-ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಾಮನ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಿಯೇ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೂಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

4) ವೈಷ್ಣವರು ಸೌಮ್ಯರೂಪವೂ ಕೃಪಾಳುವೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೈವರಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ, ಭೈರವನೇ ಮುಂತಾದ ಘೋರರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು ಆ ದೇವತೆಗಳು ಕೆಲವು ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದರು. ಅಂತಹ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಷ್ಣವರೂ ಒಬ್ಬ ಘೋರರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳುಳ್ಳ ದೇವರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ದೇವತೆಯೇ ನರಸಿಹ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಉಂಟು.

5) ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರ ಬಂದಿತು' ಎಂದರೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಕ್ರೋಧವು ಬಂದಿತು. ಅದೃಷ್ಟವೂ ಅತಿಭೀಕರವೂ ಆದ ಪರಾಕ್ರಮದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬಂದಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ "ನನಗೆ ಮಾರಮ್ಮನ ಆವೇಶ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು "ನನಗೆ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಆವೇಶ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ ದಂಡಪಾಣಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಆ ಮಾರಮ್ಮನ ಆವೇಶದವನು ಪರಾರಿಯಾದ! ಇವೆರಡೂ ನಾಟಕಗಳು. ಆದರೆ ನರಸಿಹ್ಮ ಎಂಬುದು ಅತ್ಯುಗ್ರ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಷ್ಟೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವುದನ್ನು ಈ ಘಟನೆಯು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಘೋರಮೂರ್ತಿಗಳ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದು 'ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಆ ಘೋರವಾದ ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಗತಿಯೇ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಹಿಂಸಾವಿರತರಾಗಿ ಶಾಂತರಾಗಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರಿಗೆ ಅಂತಹ ಶಾಂತಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಆ ಶಾಂತಿಯ ಫಲವಾದ ಮುಕ್ತಿಯೂ ದೊರಕುತ್ತದೆ. "ಇಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಂತಹ ಫಲವೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ" ಎಂಬ

ಮೀಮಾಂಸಾನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಇದು ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. (ತತ್ತ್ವತುನ್ಯಾಯ ಎಂದು ಇದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.)

ಆದರೆ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ಆರಾಧನೆಯು ರೌದ್ರಪಾಶವಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುರುತಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಜನರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮನ ಹಿಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೋಗ, ಯೋಗ, ಸೌಮ್ಯ, ಶಾನ್ತ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೇವತೆಯ ರೂಪ, ಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ಪರಿವಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಂದಿತು ಎಂದು ಊಹಾಪೋಹ ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವರೂ ಉಂಟು.

6) ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರ ಪ್ರಸಂಗವು ಪಾಶವಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಪ್ರಚಂಡಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ದಿವ್ಯಗಾಥೆ. ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಕಥಾರೂಪಕ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ದುಷ್ಟವಾದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನೂ ದುಸ್ಸಹವಾದ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಜನರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನರಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸಿಹಶಕ್ತಿಯು ದಿಢೀರನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಆ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸಿಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಜನನಾಯಕನೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಎಂದು ಅವತಾರರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೆಲವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (ತೋರುದತ್ ಅವರ 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವುದು.)

7) ಇನ್ನು ಕೆಲವರು "ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ಕಥೆಯು ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ರೂಪಕವಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಋಷಿಗಳು ಹೆಣೆದಿರುವ ಕಥಾರೂಪಕ. ಅವರಲ್ಲಿ 'ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂದರೆ ಅವಿದ್ಯೆ' ಅವಿದ್ಯೆಯ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಮಹಾಗುರುವೇ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಹಾಕಿದ ನರಸಿಹ್ಮ ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಹೀಗಿದೆ: ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ಕಥೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ನಾವು ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ

ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಿಕ್ಕಾಟವುಂಟಾದಾಗ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ದಿಢೀರನೆ ಸುಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಅಧರ್ವಶ್ರುತಿ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಅಚಲವಾದ ಧರ್ಮ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕದಲದೆ ಇರುವ ಅಧರ್ಮ, ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಘರ್ಷವುಂಟಾದಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿಢೀರನೆ ಸುಳಿದ ಮಿಂಚೇ ಪರತತ್ವವಾದ ನರಸಿಂಹ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂದು ಪರಮೋದಾತ್ತತತ್ವಪರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಹೇಗೂ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರದ ಕಥೆಯು ತತ್ವಗಳ ಮತ್ತು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ, ಪ್ರತೀಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ರೂಪಕವೇ ಹೊರತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಲ್ಲ. ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಆಕಾರವೂ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದು-ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಈ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

8) ಇದಲ್ಲದೆ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ರೂಪಕವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

9) ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ಮಹಾಭಾರತ, ಹರಿವಂಶ, ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ, ನೃಸಿಂಹಪುರಾಣ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ, ಶಿವಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಗಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದ್ವರೂ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕರೂಪತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ? ಯಾವುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಲ್ಲ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಸನಾತನ ಆರ್ಯಭಾರತೀಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವತಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರರೂಪ. ಆತನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ರೂಪ ಅದು-ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಆಂಧ್ರಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನೃಸಿಂಹಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಆತನನ್ನು ವಜ್ರನಖಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವನು, ನಾರಸಿಂಹ ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆತನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. (ವಜ್ರನಖಾಯ ವಿದ್ವಹೇ ತೀಕ್ಷ್ಣದಗ್ಧಂಷ್ಟ್ರಾಯ ಧೀಮಹಿ ತನ್ನೋ ನಾರಸಿಗ್ಂಹಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||)

ಅಧರ್ವವೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ವರ್ಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ನೃಸಿಂಹತಾಪಿನೀ ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತು ನೃಸಿಂಹ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಋಷಿ, ದೇವತಾ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳೊಡನೆ ಉದ್ಧರಿಸಿ “ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಾಯೀ, ಯೋಗಿದ್ಧೇಯ, ಪರಂಪದ, ಋತ, ಸತ್ಯ, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷ, ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಳ, ಊರ್ಧ್ವರೇತ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ (“ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವಶಾಯಿನಂ ನೃಕೇಸರಿವಿಗ್ರಹಂ ಯೋಗಿದ್ಧೇಯಂ ಪರಂಪದಂ” “ಋತಗ್ಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣ ಪಿಂಗಳಂ ಊರ್ಧ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಶಂಕರಂ ನೀಲಲೋಹಿತಂ ||”). ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ, ಮಹಾನಾರಾಯಣೀಯ ಮತ್ತು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಆ ದೇವನನ್ನು ಯೋಜನೆಮಾಡಿ ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಘೋಷಣೆಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆತನು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿ, ನಾಭಿಯವರೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ರೂಪ, ಕಂಠದವರೆಗೂ ವಿಷ್ಣುರೂಪ ಮತ್ತು ಶಿರಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ರುದ್ರರೂಪ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವ (ಪರಬ್ರಹ್ಮ) ಸ್ವರೂಪ.

“ಆನಾಭಿ ಬಹ್ಲೋ ರೂಪಂ ಆಗಲಾದ್ವೈತ್ಯವಂ ವಪುಃ |
ಆತೀರ್ಷಂ ರುದ್ರಮೀಶಾನಂ ತದೂರ್ಧ್ವಂ ಸರ್ವತಃ ಶಿವಃ ||”

ಎಂಬುದಾಗಿ ಆತನ ದಿವ್ಯಮಂಗಲವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಪೂಜಾಕಲ್ಪವು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಾವತಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

“ವೈಕುಂಠಧಾಮದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದ ಜಯವಿಜಯರು ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಚಾರಮಾಡಿ ಅವರ ಶಾಪದಿಂದ ಅಸುರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮೊದಲನೆಯ ಜನ್ಮ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪದ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ. ಇದರಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ

ದ್ವೇಷಗೊಂಡು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನೂ, ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಘೋರವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸತೊಡಗಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ತನಗೆ 'ನರರಿಂದಲಾಗಲೀ, ಮೃಗಗಳಿಂದಲಾಗಲೀ, ಸುರಾಸುರ ಉರಗಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಹಗಲಿ ನಲ್ಲಾಗಲೀ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ-ಆಕಾಶದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮನೆಯ ಒಳಗಾಗಲೀ-ಹೊರಗಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಉಂಟಾಗಬಾರದು, ತನಗೆ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ ಇರಬೇಕು' ಎಂದು ವರವನ್ನು ಪಡೆದನು.

“ಆ ವರದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದವನಾಗಿ ಅವನು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಕಂಟಕವಾದನು. ಆತನ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಡಲು, ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ತಾನೇ ಸಂಹರಿಸುವುದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಪುತ್ರನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮನು. ದೈತ್ಯರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಆತನಿಗೆ ಆಸುರಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆ ಪಾಠವು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ತಂದೆಯು ಆತನನ್ನು ಫೀತಿಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಮಗು! ನೀನು ಕಲಿತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾರತಮವಾದುದನ್ನು ಹೇಳು,' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು “ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಉಪಾಯ” ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ತಂದೆಗೆ ಇದು ಮೊದಲು ತಮಾಷೆಯ ವಿಷಯ ವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು “ನವವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಕರ್ಮವು”

‘ಶ್ರವಣಂ ಕೀರ್ತನಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ಮರಣಂ ಪಾದಸೇವನಮ್’
ಅರ್ಚನಂ ವಂದನಂ ದಾಸ್ಯಂ ಸಖಮಾತ್ಮನಿವೇದನಮ್ |
ಇತಿ ಪುಂಸಾರ್ಪಿತಾ ವಿಷ್ಣೋ ಭಕ್ತಿಶ್ಲೇಷವಲಕ್ಷಣಾ ||

(ಭಾಗವತ-ಸ್ಕಂಧ VII 5-23)

ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ನುಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕೋಪ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಗುರುಗಳನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವರು

ಬೋಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅರಿಕೆಮಾಡಿದನು. ಆಗ ದೈತ್ಯರಾಜನ ಕೋಪವು ಎಲ್ಲಿಮೀರಿತು. “ಶರೀರದ ಅಂಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವಿಷದಿಗ್ಗವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದುಷ್ಟನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕುಲಕಂಟಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡಬೇಕು” ಎಂದು ದೈತ್ಯಭಟರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಆತನ ಮೇಲೆ ಶೂಲಾದಿ ಆಯುಧಗಳು, ವಿಷಸರ್ಪ, ದಿಗ್ಗಜಗಳು, ಅಭಿಚಾರ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಗಿರಿಪಾತನ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಭಗವದ್ವ್ಯಾಸನ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯಬಾಲಕರಿಗೂ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಇನ್ನು ಆತನನ್ನು ತಾನೇ ಸಂಹಾರಮಾಡದೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತಾ “ಎಲ್ಲಿ ಆ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣು? ಆತನು ಈ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಇಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನೀನು ಈಗ ತೋರದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಚಂಡಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಂಬವನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದ. ಒಡನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಲೋಕಭೀಷಣವಾದ ಘರ್ಜನೆಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ನರನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೃಗವೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಎರಡೂ ಆಗಿದ್ದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಒಂದು ಆಕೃತಿ ಬಂದಿತು. ಕರಾಳವಾದ ಕೋರದಾಡೆ, ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿನಂತಿದ್ದ ಚಾಚಿದ ನಾಲಿಗೆ, ಸಟಾಪಟಲ, ವಜ್ರನಖಗಳು, ಭೀಕರವಾದ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಇವುಗಳಿಂದ ಭೀಷಣವಾದ ದಿವಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

‘ಸತ್ಯಂ ವಿಧಾತುಂ ನಿಜಭೃತ್ಯಭಾಷಿತಂ
ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಚ ಭೂತೇಷ್ವಖಿಲೇಷು ಚಾತ್ಮನಃ |
ಅದೃಶ್ಯತಾತ್ಮದೃಶ್ಯರೂಪಮುದ್ವಹನ್
ಸ್ತಂಭೇ ಸಭಾಯಾಂ ನ ಮೃಗಂ ನ ಮಾನುಷಮ್ ||

ಆತನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೋದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು

ಎದುರಿಸುವ ಪತಂಗದ ಗತಿಯಾಯಿತು. ಗರುಡನು ಸರ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ನರಸಿಂಹನು ಆತನನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಸಭೆಯ ದ್ವಾರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಕರುಳಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ರೋಷದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಘರ್ಜಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬಂದ ಇತರ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಪೂಮಳೆ ಕರೆದು ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲು ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಶಿಶುವು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿತು. ಭಗವಂತನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತಿಗದ್ಗದವಾದ ಕಂಠದಿಂದ ದೇವದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಯು ಆತನಿಂದ ಯಾವ ವರವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದಾಗ “ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ, ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ದೊರೆಯಲಿ” ಎಂದಷ್ಟೇ ಬೇಡಿದನು. ಭಗವಂತನು “ಅದು ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಏಳೇಳು ತಲೆಮಾರಿನವರೂ ಉದ್ಧಾರವಾದರು. ನೀನು ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾಗು. ಪರಾಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವೆಯಂತೆ” ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಥೆಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ವಿಷಸರ್ಪವೇ ಮುಂತಾದ ಕುತ್ತುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಹ್ಲಾದನೂ ಪಿತೃಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನಿಂದ ಸಂಹಾರ ಹೊಂದಿದ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲ.

ಹರಿವಂಶಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಓಂಕಾರ ಒಂದನ್ನೇ

ಸಹಾಯವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾರಸಿಂಹರೂಪದಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡು “ಯಾವುದು ಈ ವಿಚಿತ್ರ ರೂಪ” ಎಂದು ಚಕಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಹ್ಲಾದನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಭಗವಂತನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ದಿವ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲಾ ಆಡಗಿದೆಯೆಂದು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತನ್ನನ್ನು ಕೆಣಕಲು ಬಂದ ಇತರ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನೂ ನರಸಿಂಹನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವನು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ಉತ್ತರತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಾರಸಿಂಹಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸ್ವಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

“ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯೋತ್ತರಂ ಕೂಲಂ ಜಗಾಮ ಪ್ರಭುರೀಶ್ವರಃ |
ನಾರಸಿಂಹೀಂ ತನೂಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಚ ತದ್ವಪುಃ |
ಪೌರಾಣಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಯಯೌ ಸ ಗರುಡದ್ವಜಃ ||” (ಹರಿವಂಶ-21)

ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳಿದ್ದರೂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಐದನೆಯ ವೇದವೆಂದೂ, ಸ್ಮೃತಿಯೆಂದೂ, “ಇತಿಹಾಸೋತ್ತಮ” ಮತ್ತು “ಪುರಾಣಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ” ವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತವು ಸಭಾಪರ್ವದ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಾವತಾರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ವೃತ್ತಾಂತ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕಥಾಭಾಗವು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರ ಕಥಾವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ.

“ನರಸಿಹ್ಮಪುರಾಣ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಉಪಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ.

(1) ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವೂ ವಿನೋದಕರವೂ ಆದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಆ ಪುರಾಣವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಗವಂತನು ಉಕ್ಕೇರಿದ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಆದಿದೈತ್ಯನ ಎದೆಯನ್ನು ತನ್ನ

ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಸೀಳಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಇಬ್ಬಾಗವಾದ ಆ ದೇಹದ ಎರಡು ಹೋಳುಗಳೂ ದೇವದೇವನ ಉಗುರುಗಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು. ಆಗ ಭಗವಂತನು ಅವನ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಕಾಣದೆ “ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ ಈ ದುಷ್ಟ?” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದ. “ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನೇ? ಹಾಗಾದರೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತಲ್ಲ?” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ವೇಗದಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಒದರಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅವನ ಮಹಾನಖರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ದೇಹದ ಎರಡುಭಾಗಗಳು ಧೂಳಿನಂತೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುವು” ಎಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

“ಶಕಲೇ ದ್ವೇ ತಿರೋಭೂತೇ ನಖರಂಧ್ರೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ತತಃ ಕ್ವ ಯಾತೋ ದುಷ್ಟೋಽಸಾವಿತಿ ದೇವೋಽತಿವಿಸ್ಮಿತಃ ||
ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವತೋ ರಾಜನ್ ವೃಥೈತತ್ಕರ್ಮ ಮೇಽಭವತ್ |
ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ನರಸಿಂಹೋ ಮಹಾಬಲಃ ||

ವೃಧೂನಯತ್ರಾವೃಚ್ಛಿಸ್ತತಸ್ತೇ ಶಕಲೇ ನೃಪ |
ನಖರಂಧ್ರಾನ್ನಿಪತಿತೇ ಭೂಮೌ ರೇಣುಸಮೇ ಹರೇಃ” ||

(ಅಧ್ಯಾಯ 44, ಶ್ಲೋ 32-34)

(2) ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ದೇವಪೂಜಿತನಾದ ದೇವನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

“ಶ್ರೀಶೈಲಶಿಖರಂ ಪಾಪ್ಯ ವಿಶುತಃ ಸುರಪೂಜಿತಃ |
ಸ್ಥಿತೋ ಭಕ್ತಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಅಭಕ್ತಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಾಯ ಚ ||” (ಅ, 44, ಶ್ಲೋ.39)

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ, ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ, ಹರಿವಂಶ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ನರಸಿಂಹಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುವ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಥಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನರಸಿಂಹನು ಪರಾತ್ಪರನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕಂಟಕನಿವಾರಕ, ಭಕ್ತಸಂರಕ್ಷಕ, ಅಜಿತ, ಅಪ್ರದೃಷ್ಟಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯದೇವತೆ, ದರ್ಶಿಷ್ಠ,

ದುರಹಂಕಾರಿ, ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ದೊರಕಿರುವ ಶಿವಪುರಾಣ ಪಾಠದ ಶತರುದ್ರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ, “ನೃಸಿಂಹನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ಬಲ, ದರ್ಪದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧ್ವಂಸಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೀರಭದ್ರನು ಸಾಮೋಪಾಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನು ಶಾಂತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೀರಭದ್ರನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಲು ಹೋದನು. ಆಗ ವೀರಭದ್ರನು ರುದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭೀಕರವಾದ ಶರಭಪಕ್ಷಿಯ ಆಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದನು. ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನೃಸಿಂಹನು ಸೂರ್ಯನ ಮುಂದಿನ ಮಿಣುಕು ಹುಳುವಿನಂತೆ ತೇಜೋಬಲವಿಹೀನನಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಡದೆ ಶರಭನು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂಧಿಸಿ ಬಡಿದು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸೀಳಿಹಾಕಿ ಆ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಆ ನೃಸಿಂಹನ ಚರ್ಮವನ್ನು ವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂಡಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ” ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ನೃಸಿಂಹನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೆ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ರುದ್ರನು ನೃಸಿಂಹನಿಗೆ ಶಾಸ್ತಿಮಾಡಿದ!

“ಹರಿಸ್ವರ್ಧನಾದೇವ ವಿನಷ್ಟಬಲವಿಕರಮಃ |
ಬಿಭೃದ್ಧಾಮ ಸಹಸ್ರಾಂಶೋರಧಃ ಖದ್ಯೋತವಿಭ್ರಮಮ್ ||
ಅಥ ವಿಭ್ರಮ್ಯ ಪಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ನಾಭಿಪಾದಾನ್ವಿದಾರಯನ್ |
ಪಾದಾನ್ವಬಂಧ ಪುಚ್ಛೇನ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಬಾಹುಮಂಡಲಮ್ ||
ಭಿಂದನ್ನರಸಿ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ನಿಜಗ್ರಾಹ ಹರೋ ಹರಿಮ್ |
ತತೋ ಜಗಾಮ ಗಗನಂ ದೇವೈಸ್ಸಹ ಮಹರ್ಷಿಭಃ ||
ಉಡ್ವೀಯೋಡ್ವೀಯ ಭಗವಾನ್ಕೃಷ್ಣಾತವಿಮೋಹಿತಮ್ |
ಹರಿಂ ಹರಸ್ತಂ ವೃಷಭಂ ವಿವೇಶಾನನ್ತ ಈಶ್ವರಃ ||
ವೀರಭದ್ರೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಗಣಾಧಕ್ಷೇ ಮಹಾಬಲಃ |
ನೃಸಿಂಹಕೃತ್ತಿಂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಯ ಸಮಾದಾಯ ಯಯೌ ಗಿರಿಮ್ ||
ನೃಸಿಂಹಕೃತ್ತಿವಸನಸ್ತದಾಪುಭೃತಿ ಶಂಕರಃ |
ತದ್ವಕ್ತ್ರಂ ಮುಂಡಮಾಲಾಯಾಂ ನಾಯಕತ್ವೇನ ಕಲ್ಪಿತಮ್” ||

(ಅಧ್ಯಾಯ 12, ಶ್ಲೋ 12....36)

ಶಿವನು ಹೀಗೆ ನೃಸಿಂಹನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಇತರ

ಅವತಾರರೂಪಗಳಾದ ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಅವುಗಳ ದೇಹಭಾಗಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶರಭೋಪನಿಷತ್ ಎಂಬ ಇತ್ತೀಚಿನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ಯೋ ಘೋರಂ ವೇಷಮಾಸ್ಥಾಯ ಶರಭಾಖ್ಯಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ |
ನೃಸಿಹ್ಮಂ ಲೋಕಹನ್ತಾರಂ ಸಂಜಘಾನ ಮಹಾಬಲಃ ||
ಯೋ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದಿವರಾಹಸಿಹ್ಮಾನ್ |
ವಿಷ್ಣುಂ ಕ್ರಮಂತಂ ವಾಮನಮಾದಿವಿಷ್ಣುಂ ||
ವಿವಿಕ್ಲಬಂ ಪೀಡ್ಯಮಾನಂ ಜಘಾನ”

ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದದ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ 3, 15 ನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಭಾಗವಿದೆ. ಅದರ ಮೊದಲನೆಯ ಋಕ್‌ನ್ನು ಕೆಲವು ರೌದ್ರವೀರರು ರುದ್ರನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಬರುವಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಹರಿಗ್ಂ ಹರಸ್ತಮನುಯಂತಿ ದೇವಾಃ|
ವಿಶ್ವಸ್ಯೇಶಾನಂ ವ್ಯಷಭಂ ಮತೀನಾಂ”

(ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೂ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ನೃಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ರುದ್ರನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ- ಎಂಬುದು ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರದ ಭಾಷಾಂತರ).

“ವೈಷ್ಣವವೀರ”ರು ರೌದ್ರವೀರರು ಹೇಳುವ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನೃಸಿಹ್ಮನಿಗ್ರಹದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾಮಸ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ “ವಿಷ್ಣುವು ಗಂಡಭೇರುಂಡಾವತಾರಮಾಡಿ ಶರಭಾವತಾರಿ ರುದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.” ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿಷ್ಣುರಹಸ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದ್‌ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೃತ್ಯುಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಋಕ್‌ಗೆ “ದೇವತೆಗಳು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ರುದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ, ಆದ ಹರಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಭಾಷ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

“ಅನಂತರ ಗಂಡಭೇರುಂಡಾವತಾರ ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಶರಭನ ಹಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಳಿಯು ಕಬಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು” ಎಂದು ರೌದ್ರವೀರರು ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಥಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ವೀರಭಕ್ತರು ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ನಿಜವಾದ ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ರುದ್ರರ ವಿಷಯವು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ? ಈ ವೀರಭಕ್ತರ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತರಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರರು ತಮಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದೈತ್ಯದಾನವರ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮರೆತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ. ಈ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳ ವೀರಭಕ್ತರ ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಷ್ಣುರುದ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಂಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ? ಯಾವುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಲ್ಲ? ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಮಾಡುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ, ನವೀನವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೋ ಗದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನೋ ರಚಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳ ತಾಳೆಗರಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೋ ಭೂರ್ಜಪತ್ರದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೋ ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ತರಲು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಂಥಭಾಗಗಳನ್ನು ‘ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಗಳ ಸೇರುವೆಯಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಈಗ ಅಪರೂಪವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶೈಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿರೋಧವುಳ್ಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು- ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಚತುರತೆಯಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಗಗಳೂ ಉಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನು

ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದಿರುವ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತ್ಯಪ್ತಾತ್ಮರಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಸಹಾಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೋಲಾಹಲ ಮತ್ತು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಧೂಳನ್ನು ಎರಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ರಚಿತವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಸ್ಮೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅತಿಕ್ರಮಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜಾಲಗಳು, ಕಾಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಬರೆದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇವು ಯಾವುವೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಹಿಂದೂ ಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಧುನಿಕ ಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸೋಣ. ಅಥವಾ ದೇವರು ದಿಂಡರು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಾಸ್ತಿಕವಾದವನ್ನು ಹಿಡಿಯೋಣ" ಎಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವದಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಸತ್ಯದ ಪಥವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಜಾಣತನ. ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರು ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಆ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

“ಶರಭಾವತಾರಿಯಾದ ರುದ್ರನು ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಸೀಳಿಹಾಕಿದ ಎಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ರುದ್ರನನ್ನು ಗಂಡಭೇರುಂಡಾವತಾರ ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುವು ಸೀಳಿಹಾಕಿದ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಮಾಣ? ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಮತ್ತು ಸದಾಶಿವ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿದೇವರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಪುಸ್ತಕವಿದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಓದಿದಾಗಲೇ ಸತ್ಯವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ವಿವೇಕಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅದೇ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದ ಉಪದೇಶವಾಣಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಈ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಪೂರ್ವಗ್ರಹವನ್ನೂ (Prejudice) ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

1) ಹಳೇಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರಿ. ಹೊಸಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಪ್ಪು. ಎಂಬ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು (ಪುರಾಣಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಂ.)

2) ಆಧುನಿಕರು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವೂ ಮಾನ್ಯ. ಅವರು ವಿಕಸಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ಹಳೇ ಕಾಲದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಇಷ್ಟು ವಿಕಾಸವಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಯಾವುವೂ ಉಪಾದೇಯಗಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. “ನವೀನಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಂ,”

3) ಹಳಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತಪ್ಪೆಂದು ನಮ್ಮ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಬಾರದು, “ಅಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಆಲದ ಮರ. ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು.” ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಬಂದ ಕುರುಡು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು.

4) ಹೊಸಬರ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವು ಇನ್ನೂ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ “ಜನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಗೊಡ್ಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯದವರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪಟ್ಟಭದ್ರಹಿತಾಸಕ್ತಿ (Vested interest) ಉಳ್ಳವರು ಎಂದು ಆಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯು ಹೋಗುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ಸಂಕೋಚ ಅಥವಾ ಭಯದಿಂದ ಹೊಸಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ ಎಂಬ ಭೀತಿಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಭಾವನೆ, ಸಂಭಾವನೆ, ಬಿಭೀಷಿಕೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದಲೂ, ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ ಮುಂದೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೇರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯು ಓದುಗರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶೋತ್ತರರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-1: ಗ್ರೀಕರಲ್ಲಿ ಸಿಹ್ಮದ ಒಡಲು ಮತ್ತು ಹದ್ದಿನ ತಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಗ್ರಿಫಿನ್ ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು ಸಿಹ್ಮದ ತಲೆ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೋಲುವ ನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂದು ಕೆಲವು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಿಜ ?

ಉತ್ತರ: ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಒಂದು-ನರಸಿಹ್ಮನು ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬುದು. ಎರಡು-ಆ ಕಲ್ಪನೆಯು ಗ್ರೀಕರ ಪ್ರಸಾದ ಎಂಬುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮ ದೇವರನ್ನು “ಕಲ್ಪನೆ” ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಆ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತ ಮೌಲಿಕವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕರೆದಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಗ್ರೀಕರಿಂದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಆಧಾರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. “ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗ್ರೀಕರು ಇಲ್ಲಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ರಹಸ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಹೊರಗಿನ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಮಿಶ್ರಣಮಾಡಿ ಗ್ರಿಫಿನ್ ದೇವತೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಾರದು?” ಎಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಗೂ ಗ್ರೀಕರ ಗ್ರಿಫಿನ್ ದೇವತೆಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯವು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂಬ ಊಹೆಯೇ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯಗಳು. ನರಸಿಹ್ಮನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಚೇತನರಿಗೆ ಕಂಡ, ಕಾಣುವ, ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ, ಅತೀಂದ್ರಿಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೂರ್ತಿ. ಗ್ರಿಫಿನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರೀಕ್ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಂತಹ ಯೋಗಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸತ್ಯಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸಬರು ಯಾರಾದರೂ ಗ್ರೀಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಯೋಗಸ್ಥಿತಿಯ ಅನುಭವಗಳು ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲು

ಮುಂದೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಹೊಣೆ. ನಮ್ಮ ಪುರಾತನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ “ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ”ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ವಿಚಾರದ ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-2: ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೆ (Evolution theory) ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲನೆಯದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಾಸಮಾಡುವ ಮತ್ಸ್ಯಪ್ರಾಣಿಯ ಅವತಾರ. ಎರಡನೆಯದು ನೀರು ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ ಕೂರ್ಮದ ಅವತಾರ. ಮೂರನೆಯದು ಆ ಕೂರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ವರಾಹ (ಕಾಡುಹಂದಿ) ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯದೇಹದ ಮಿಶ್ರಣ ವಾದ ವರಾಹಾವತಾರ. ಅದರ ನಂತರ ಬರುವುದು ವರಾಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಸಿಹ್ಮ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರ. ಐದನೆಯದು ಕುಬ್ಜಮನುಷ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವಾಮನಾವತಾರ. ಅದರ ನಂತರ ಬರುವುದು ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನುಷ್ಯರೂಪದ ಅವತಾರಗಳು. ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವರಾಹ ಮತ್ತು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವು ವಿಕಾಸವಾದವು ಹೇಳುವಂತೆ ವರಾಹಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬರುವ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಜೀವ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಶು-ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಾದವು ಸರಿಯೇ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಉತ್ತರ: ಈ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ, ಪಶುಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಆಸುರೀಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ದಾಟಿ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೇಲಿರುವ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿರುವ ಪರಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ಥಾನವೂ ಉಂಟು. ‘ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಧಿ ಮೇ ಪರಾಂ’ ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವನು ನರಸಿಹ್ಮದೇವ. ‘ಸ್ಥೂಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪರಂ ಚೇತಿ ತ್ರಿವಿಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಪುಃ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪರಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಗೋಚರವಾಗುವ ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪನು.

ಅಂತಹ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಪಶು ಮತ್ತು ಮಾನವಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಿಶ್ರಣದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು ಹೇಳುವವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಯೇ ಹೊರತು ನರಸಿಹ್ಮನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತ ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಅಪ್ರಾಕೃತನಾದ ಅಥವಾ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಸತ್ಯನಾದ ನರಸಿಹ್ಮ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-3: ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಕಥೆಯು ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನೂ, ಬಹಳ ಕಾಲ ಸಹಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದು ಅದನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವ ಪ್ರಚಂಡ ವಾದ, ಮನುಷ್ಯತೆ ಉಂಟು ಎಂಬ ಲೌಕಿಕವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ರೂಪಕ ಅಥವಾ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯು ಸೀಳಿಹಾಕುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುವ ರೂಪಕ ಎಂಬ ವಾದಗಳು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿವೆಯೇ?

ಉತ್ತರ: ಈ ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ನೀತಿಯನ್ನೂ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ವಾಚ್ಯವಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನೆಯಿಂದಲೋ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೇನನ ಕಥೆ, ಪುರಂಜನೋಪಾಖ್ಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ ಪಿಪಾಸೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಕಥೆಯು ನೀತಿಯ ರೂಪಕ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಂತರಿಕವಾದ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-4: ನರಸಿಹ್ಮ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೃಗರಾಜ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಪ್ಪುತ್ತಪ್ಪಾಗಿ ಆರೋಪಿಸಿ ನರಸಿಹ್ಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವಾದವು ರಮಣೀಯವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ: ಆ ವಾದಪುಷ್ಪವು ದೂರದಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಆ ಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೌರಭವೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಕುಮಾರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಿಹಿಯಾದ ಮಕರಂದರಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಹೊಂದುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಉಪಮಿತಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾದ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಈ ವಾದಿಸಿಂಹರಿಗೆ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ “ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಇವರಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಾನವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ನರಸಿಹ್ಮ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುತ್ತಪ್ಪಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿವಿಶೇಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಕಥಾಜಾಲವನ್ನು ಹೆಣೆದರು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ವಾದಿಗಳು ಮಿಥ್ಯಾಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಕಲ್ಪನಾಜಾಲವನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿಂಹ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಾಣಿವಿಶೇಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಿತು ಬಳಸುವ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಕವಿತಾಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವರು ಏಕೆ ಸಂಭಾವಿಸಬೇಕು.?

ಪ್ರಶ್ನೆ-5: ರೌದ್ರಮೂರ್ತಿಯಾದ ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಶಾಂತಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ? ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಂತಿಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲವೇ? ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರ ಬದಲು ಈ ಭಯಂಕರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು?

ಉತ್ತರ: ಮೇಲಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಭೀಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಭಕ್ತರ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಕರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೊರ ನೋಟದ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯ ಅನುಭವ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೊರಗಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೆಲವು ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ-ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನರಸಿಹ್ಮ

ದೇವರನ್ನು (ಅಳಹಿಯ ಶಿಂಗರ್) (ಚಲುವ ನರಸಿಹ್ಮ) ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿದ್ದರಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇದು ಒಳ ಅನುಭವದ ಮಾತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೂ ವಿವೇಕವಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸತ್ಯವು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನಾಗಲೀ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಸುಂದರವೆಂದು ಕಲಾವಿದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಹಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಇರುವುದು. ಸಿಹ್ಮವು ಸಟಾಪಟಲಭೀಷಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸುಂದರ. ಹರಿಣವು ಚಂಚಲವಾದ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಯ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಸುಂದರ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಇದೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನುಷ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಬೇರೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾವು ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ (aesthetics) ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-6: ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ಸಿಹ್ಮವು ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಸಿಹ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಹ್ಮವು ಸುಂದರವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಭೀಕರ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲವೇ? ಹೊರಗಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಒಳಗಿನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ: ಅಂತಹ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಭೌತಿಕಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕೆಲವು ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿರುವಾಗ ಭಯ ಮತ್ತು ಲಜ್ಜೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಟಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಭಯವೂ ಸದಾ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಊಹೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ ಭಯದ ಲೇಶವೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-7: ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೂ ಭಯವು ಇರುತ್ತದೆ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಭಯದ ಸೆಳೆತ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ: ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಭಯದ

ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಗಿಪುಂಗವರಾದ ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾ ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಭಯವು ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದಶಿಶುವೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದ ನರಸಿಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಸಾರಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಪರಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ?

ಪ್ರಶ್ನೆ-8: ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಮೊದಲಿಗೆ ಏಕೆ ಹೆದರಿದರು?

ಉತ್ತರ: ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರಷ್ಟು ಧ್ಯಾನದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಭಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ-9: ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಯವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೇ?

ಉತ್ತರ: ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧರಾದ ಗುರುಮಹಾರಾಜರ ಅನುಭವದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆನಂದಮಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ನಿರಂತರವಾದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾದ ಅಂತರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಆಗ ಭಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ.

“ಅಭಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೇ |

ಅಥ ಸೋಽಭಯಂ ಗತೋ ಭವತಿ |

ಯದಾ ಹ್ಯೇವೈಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ ಉದರಮಂತರಂ

ಕುರುತೇ ಅಥ ತಸ್ಯ ಭಯಂ ಭವತಿ” |

(ತೈ.ಉ, ಪ್ರಶ್ನೆ 2)

ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಆ ದೇವರು ಗೋಚರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರಿಯದ ತೊರೆಗಳಿಗೆ ಪಲಾಯನಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಅಳಿಯಲು ಯಾವ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಅಳಿಯಲು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅದು ಆ ಹೊಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲೇ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಾನಮೇಯರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ಶ್ರೀ ಗುರುದೇವರ ಉಪದೇಶವಾಣಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ-10: ಹಾಗಾದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ?

ಉತ್ತರ: ನಾವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲಾ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಭೌತಿಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಳತೆಗೋಲಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಷ್ಟೇ ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದರೆ ಭೌತಿಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾನದಂಡ ವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಉಪಮಾದಂಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಧ ವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಗಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

2) ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು “ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಮೃತ್ಯುವಾದವನು”, “ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ದಾಟಿಸತಕ್ಕವನು,” “ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾದವನು” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. “ಮೃತ್ಯುವು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ” “ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಅನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮೇಲೋಗರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಬಳಿಸುವವನು” ಎಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಾವತಾರ ಅವನು-ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ” “ಮೃತ್ಯುಭೀತಿವಿನಾಶಕಃ” “ಯದಾಯತ್ತಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಚ ಶಾಶ್ವತಂ” “ಮೃತ್ಯುರ್ಧಾವತಿ ಪಂಚಮ ಇತಿ”

“ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಕೃತಂ ಚ ಉಭೇ ಭವತ ಓದನಃ,
ಮೃತ್ಯುರ್ಯಸ್ಯೋಪಸೇಚನಂ ಕ ಇತ್ಯಾ ವೇದ ಕುತ್ರ ಸಃ”

ಅಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ‘ಮೃತ್ಯುವಶನಾದ’ ‘ಕಾಲಾಧೀನನಾದ’ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಫೋರ ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

3) ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತರಾದವರು. ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಥಿತಿಕಾರಕ. ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದೂ ‘ದೈತ್ಯಾರಿ’ಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಅವನಿಗೆ ನಿಯತವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದು ರುದ್ರನ ಕಾರ್ಯ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ರುದ್ರನು ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾರಕನಾದ ದೇವನನ್ನೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ಎನ್ನುವುದು ಭಗವನ್ನೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು ಶಿವನಿಗೂ ಸಮ್ಮತವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನರಸಿಹ್ಮನು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನಾಶಪಡಿಸತೊಡಗಿದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಯಿತು ಎನ್ನುವುದೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಏಕೆಂದರೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು ರುದ್ರನ ಕಾರ್ಯ, ಅದನ್ನೂ ಅವನು ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವನ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ಅದನ್ನೂ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಸತ್ಯಕಾಮನೂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಅಸಾಧ್ಯ.

4) ರುದ್ರನು ನಾರಾಯಣನ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆತನ ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿ, ಕೂರ್ಮಮೂರ್ತಿ, ವರಾಹಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಸಿಗಿದುಹಾಕಿದ ಎಂದು ರೌದ್ರವೀರರು ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅವತಾರಗಳೂ ತತ್ತ್ವಮಯವಾದ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು. ಮತ್ಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ವೇದಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ. ಜೀವಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭವಸಾಗರಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದರೂ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಾನು ತೆರಳುವುದಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಒಯ್ಯುವವನು. ಸಾಗರದ ಎರಡೂ ಕೂಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಯೋಗಪುರುಷ. ಕೂರ್ಮನು ಅಮೃತಮಥನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನು. ಕಡೆಗೋಲಾಗಿದ್ದ ಮೇರುಪರ್ವತವು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು. ಸಂಯಮಿಗಳ ರಾಜ. ಯೋಗಿಗಳು ಧ್ಯಾನಮಥನ

ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಮೇರುದಂಡದ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು. ಯಜ್ಞವರಾಹನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಧರೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವನು. ಅಸುರನ ಅಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮಶೃಂಗದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವನು. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು ಬಲಿಯ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದವನು, ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ಬಲಿಯ ಆಸುರಭಾವವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದವನು, ಜ್ಞಾನಗಂಗೆಯ ಜನಕ, ತಾನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾತೀತ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದವನು. ಶಿವನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ ಇದೇ ಯೋಗತತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ದೈತ್ಯವಿನಾಶನ, ಧರ್ಮಸೇತುವಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಯೋಗಾಚಾರ್ಯತ್ವವು ಅವನಿಗೂ ಸಹಜವಾದುದು.

ತತ್ವಮಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಭೌತಿಕವಾದ ಘಟನೆಗಳೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ರೌದ್ರವೀರರು ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಿವನಿಗೆ “ಕೂರ್ಮೇಶ್ವರ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಅವನು ಕೂರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಯಮಿಗಳ ರಾಜ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ “ಅವನು ಕೂರ್ಮಾವತಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದವನು” ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರು ಹೆಣೆದಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ.

5) ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ದಿವ್ಯಮಂಗಲವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಾಗ ಅವನು ನಾಭಿಯವರೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿ, ಮೇಲೆ ಕಂಠದವರೆಗೂ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಶಿರಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ರುದ್ರಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿ” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

“ಆನಾಭಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಂ ಆಗಲಾಡ್ಯ ಸ್ಥವಂ ವಪುಃ |

ಆಶೀರ್ಷಂ ರುದ್ರಮೀಶಾನಂ ತದೂರ್ಧ್ವಂ ಸರ್ವತಃ ಶಿವಂ” ||

ಇಲ್ಲಿ ರುದ್ರನು ನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯ ದಿವ್ಯಮಂಗಲವಿಗ್ರಹದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರನು ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಸಿಗಿದು ಹಾಕಿದ ಎಂದರೆ ರುದ್ರನು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಸಿಗಿದುಕೊಂಡ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ರುದ್ರನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ (Suicide) ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ಅದು

ಶಿವನಿಗೇ ಗೊತ್ತು! ಈ ಮೂರ್ಖರು ಯಾವುದೋ ಅಭಿನಿವೇಶದಿಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಾವು ಪೂಜಿಸುವ ಪರದೈವಕ್ಕೆ ಕುತ್ತನ್ನು ತಂದಂತಾಯಿತು. “ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತರು ಶಾಪ, ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರು ಶಾಪ!” ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಯಿತು.

6) ಗಂಡಭೇರುಂಡರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಶರಭರೂಪಿಯಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ಸಿಗಿದು ಹಾಕಿದನೆಂಬ ಕಥಾಭಾಗವೂ ಇಷ್ಟೇ ಅಸಂಬದ್ಧವಾದುದು. ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಲು ಅಧಿಕೃತನಾದ ಆ ರುದ್ರನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ದೈವನೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. “ವಲತ್ತನನ್ ತಿರುಪುರ ಮೆರಿತ್ತವನ್” ಎಂದು ಆಳ್ವಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಬಲಭಾಗ ಆಗಿರುವ ದೇವನನ್ನು ಆತನೊಡನೆ ಹೃದಯೈಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಷ್ಣುವು ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಸಂಹರಿಸಿಯಾನು? ಪ್ರಶ್ನೆ: “ಹರಿಗ್ಂ ಹರನ್ತಂ” ಎಂಬ ಆರಣ್ಯಕ ಶ್ರುತಿಗೆ ಶಿವನು ನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲಾ? ಆ ಶ್ರುತಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲವೇ?

ಉತ್ತರ: ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ರುದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು “ಅದೂ ದದ್ದು. ಇದೂ ದದ್ದು. ಹೊರಗೆ ಹಾಕು” ಎಂಬಂತೆ ಎರಡು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ದೂರೀಕರಿಸು ತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಬರುವುದು ಮೃತ್ಯುಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಶರಭನಾಗಲಿ ಗಂಡಭೇರುಂಡನಾಗಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಏಕೆ ಅತಿಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರ ರಾಗಲಿ ಸಾಯಣರಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಭಾಷ್ಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಅದಕ್ಕೆ - ಎಲೈ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ಮಹಾವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯೂ, ಭಕ್ತರ ಪಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನೂ, ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಭೃತ್ಯಭಾವದಿಂದ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರರೂ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾಣದೇವತಾಪರವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಶರಭರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರುದ್ರನು ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು 'ಶರಭೋಪನಿಷತ್' ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ? ಗಂಡಭೇರುಂಡರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವು ರುದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು ವಿಷ್ಣುರಹಸ್ಯವು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ?

ಉತ್ತರ: ಗಂಡಭೇರುಂಡರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರುದ್ರನು ಮತ್ತೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದನು ಎಂದು ರೌದ್ರವೀರರು ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆ ರುದ್ರನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು ಎಂದು ವೈಷ್ಣವವೀರರು ಕಥೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು, ಅಸತ್ಯದ ಆಗ್ರಹವು ಉಪನಿಷತ್ತು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ ಆಗಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಬೇಕು. ಶರಭೋಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಿ ವೈದಿಕಪಂಥದ ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಉದ್ಧರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನಾದರಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಭಾಗಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ?

ಉತ್ತರ: ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಶೈಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿರೋಧ, ಇತರ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಕೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಘಟನೆ, ಪರಾಮರ್ಶೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪತ್ತೆಮಾಡಬಹುದು. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನುಭವವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಯೋಗಸಿದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಆಗುವ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸತ್ಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹಿಂದಿನವರು ಸೇರಿಸಿದರು?

ಉತ್ತರ: ದುರಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಹೇಗಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದುರಾಸೆಯಿಂದ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಶೈವರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ದೇವತಾಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು ತುಚ್ಛವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆ? ಮೊದಲು ಕೇಳಿದವರು ಯಾರು?

ಉತ್ತರ: ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಸಂಪತ್ತು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಕಾದಷ್ಟಿದೆ.

“ರಾವಣನು ಶಿವಭಕ್ತ, ಅವನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮರೂಪಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವೂ ಶಿವಭಕ್ತ, ಆತನನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮರೂಪದ ವಿಷ್ಣುವು ಸಿಗಿದುಹಾಕಿದ ಎಂದು ವೀರವೈಷ್ಣವರು ಜಂಬಕೊಚ್ಚಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ರೌದ್ರವೀರರು “ನಮ್ಮ ರುದ್ರದೇವರು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನ್ನೇ ಏಕೆ? ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಸಿಗಿದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದುರ್ವಾದ ಮಾಡುವ ವಾದಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ:

1) ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಶೈವರು ವೈಷ್ಣವರು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾನ್ಯವಾದುವುಗಳೇ. ಏಕೆಂದರೆ ವೈಷ್ಣವಪುರಾಣ ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ಪರದೇವತೆಯಾದರೆ ಶಂಭುವು ಪರಮಭಾಗವತ. ಶೈವಪುರಾಣಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವನು ಪರದೇವತೆಯಾದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ಆತನ ಪರಮಭಕ್ತ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿದರೂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

2) ರಾವಣನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು ಆತನು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟ ವರದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ಲೋಕಕಂಟಕನಾದುದಕ್ಕಾಗಿ. ರಾವಣವಧೆಯು ಶಿವನಿಗೂ ಸಮ್ಮತವೇ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಡಲು ಕಾರಣ ಅವನು ಲೋಕಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದುದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ದೊರೆತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. “ದೇಹವೇ

ಆತ್ಮ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಾದ ತಾನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರ, “ಈಶ್ವರೋಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋಽಹಂ ಬಲವಾನ್ ಸುಖೀ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸುರೀಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಾಧುಗಳಿಗೂ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನಾಗಲಿ ರುದ್ರದೇವರನ್ನಾಗಲಿ ಪೂಜಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಧೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರರೂ ಸಂತುಷ್ಟರೇ ಆದರು.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಹಾಗಾದರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶರಭ-ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಪ್ರಮಾಣವೇ? ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೇ?

ಉತ್ತರ: ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳೂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಲ್ಲ. ಅದರ ಮೌಲಿಕವಾದ ರೂಪರೇಖೆಯು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದುದು. ವೀರಭಕ್ತರು ಅದಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಖಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ “ಲೀಲೆ”ಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅದರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಂಶ ಯಾವುದು?

ಉತ್ತರ: ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮ ಶರಭ ಮತ್ತು ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಇವು ಮೂರೂ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳು. ಮೂರೂ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಗಳು. ಯೋಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಕಾಲದವರೆಗೆ ಘರ್ಷಣೆಯ ವ್ಯಾಜವು ನಡೆದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಅವರ ಪ್ರಶಾಂತತಮವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಅದು ಹೇಗೆ?

ಉತ್ತರ: ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಶರಭರೂಪಿಯಾದ ರುದ್ರನಿಗೂ ಯೋಗ ಒದಗಿದಾಗ ಶರಭನು ನರಸಿಹ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ರೌದ್ರಾಂಶವನ್ನು ಆಕರ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಮಡದಿಯಾದ ನರಸಿಹ್ಮನಾಯಕಿಯು ಸೌಮ್ಯನಾಯಕಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವನು

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಆತನ ಯೋಗಾನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಆ ಶರಭನಿಗೆ ಗಂಡಭೇರುಂಡನ ಯೋಗ ಒದಗಿದಾಗ ಗಂಡಭೇರುಂಡನು ಶರಭನಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾರೌದ್ರವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶರಭನು ಶಾಂತಸದಾಶಿವನಾಗಿ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಉಮೆಯು ಸಾಕಾರಳಾಗಿ ಆತನ ವಾಮಾಂಕವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದಾಗ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರನಾಗಿ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಅವನ ದೇಹದ ವಾಮಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಾಗ ಯೋಗಾರೂಢ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಂತದೃಷ್ಟಿಗೆ ಹಬ್ಬವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡಭೇರುಂಡವು ಸಮಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪರಮಹಂಸಯೋಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪವಿತ್ರಯೋಗದ ಕಥೆಯು ಕಲಹಪ್ರಿಯರಾದ “ವೀರಭಕ್ತರ” ಕೈವಾಡದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಹಾರವು ಈಗಿನ ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನರಸಿಹ್ಮ ಶರಭ, ಗಂಡಭೇರುಂಡರನ್ನು ಅವರ ಉಗ್ರರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬಹುದೇ?

ಉತ್ತರ: ಮಾಡಬಹುದು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶರಭನನ್ನು ‘ಜ್ವರಹರಮೂರ್ತಿ’ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. “ಭಾವಶುದ್ಧಾಯ ಸಾಧ್ಯಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಶರಭಾಯ ಚ” ಎಂದು ನರಸಿಹ್ಮ ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರವು ಹೇಳುವಂತೆ ನರಸಿಹ್ಮನಿಗೂ ಶರಭ ನಾಮಧೇಯವುಂಟು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧಿಭೌತಿಕ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯಗ್ರಹಗಳ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಿಂದ “ಜ್ವರಹರಮೂರ್ತಿ”ಯೆಂಬ ನಾಮಧೇಯವು ಮೂವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ: ನರಸಿಹ್ಮಾತ್ರವಾರವು ಅಂತರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅವತಾರವೋ ಅಥವಾ ಬಹಿರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೋ?

ಉತ್ತರ: ಇದರ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಅಂತರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ನಡೆಯುವ ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ.

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಹಿರಣ್ಯವೇ ಭೋಜನ, ಆಚ್ಛಾದನ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದನೆಮಾಡುವ ಆಸುರೀ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅದ್ಭುತವಾದ ದೈತ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅಧಿಪತಿ. ಅದ್ಭುತ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ. ಆದರೆ ದೈವದತ್ತವಾದ ಸಿದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾ ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮಮೂಲವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಸಾಧುಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಸುಪುತ್ರನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಂದಮಯವಾದ ಬಾಳಾಟ ನಡೆಸುವ ಭಾಗವತಸಮೂಹದ ಶಿರೋರತ್ನ, “ಪ್ರಹ್ಲಾದೋ ಜನ್ಮವೈಷ್ಣವಃ” ಎಂಬಂತೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಈ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೂ ಅವನ ಪರಿವಾರವಾದ ಅಸುರರೂ ಭಾಗವತಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನೂ ಸಗುಣಸಾಕಾರನಾಗಿ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ದೈತ್ಯರು ಏನೂ ಕೇಡುಮಾಡಲಾರರು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗದ ಪಥಿಕನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅವರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಕಾಲವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಸಹವಾಸವು ಇಂಬು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಮೇರುಸ್ತಂಭ’ ಎಂದರೆ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ. ಅದೇ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಸಭಾಸ್ತಂಭ. ಅದರ ಮಧ್ಯನಾಡಿಯಾದ ಸುಷುಮ್ನೆಯ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೆಳಕು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಅದ್ಭುತವಾದ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಕರತಾಡನ, ಪ್ರಣವನಾದ, ಸಿಹ್ಮನಾದ, ಸುಳಿಮಿಂಚುಗಳೊಡನೆ ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮ ಧಿಡೀರನೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಟಾಪಟಲ ಭೀಷಣವಾದ ಸಿಹ್ಮಮುಖ. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿರುವ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆ. ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಡುಗಿಸುವ ಭೀಕರ ಗರ್ಜನೆ. ಕಂಠದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಮನುಷ್ಯರೂಪ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಪಿನಾಕಧನುಸ್ಸು, ಘಂಟೆಗಳು. ಗಾಬರಿಗೊಂಡರೂ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಬಂದ ದೈತ್ಯರಾಜನನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಅವನು

ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದ ನಾನಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮ ನುಂಗಿಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆತನ ಮೈಯಿಂದ ನೂರಾರು ನರಸಿಹ್ಮರು ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬಂದ ಇತರ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಅವರು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ತಮಸ್ಸಿನ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಕಬಳಿಸಿ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಾದ ನರಸಿಹ್ಮನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ತನ್ನ ದೀರ್ಘಬಾಹುಗಳಿಂದ ಸೆಳೆದು ದ್ವಾರದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಅವನ ಉರಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ವಜ್ರನಖಗಳಿಂದ ಸೀಳಿಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕರುಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮಾಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಘರ್ಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಅಮೃತದ ಮಳೆ ಕರೆದು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಿವ್ಯಸ್ತವಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ನರಸಿಹ್ಮಾಯ ನಮಸ್ತೇಜಸ್ತೇಜಸೇ ಆವಿರಾವಿರ್ಭವ
ವಜ್ರನಖ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ ಕರ್ಮಾಶಯಾನ್ ರಂಧ್ರಯ ರಂಧ್ರಯ ತಮೋ ಗ್ರಸ ಗ್ರಸ
ಓಂ ಸ್ವಾಹಾ. ಅಭಯಮಭಯಮಾತ್ಮನಿ ಭೂಯಿಷ್ಯಾ ಓಂ ಕ್ಷಾಮ್”

ಶರಭನು ಅವನ ರೌದ್ರಾಂಶವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವನು ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಿಹ್ಮಾಸ್ತನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಸೌಮ್ಯನಾಗಿ ಶ್ರೀಸಮೇತನಾಗಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆಗಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯದ ಕಥೆಯಲ್ಲ. ಯೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯಗಳು.

ಮೇಲುಭಾಗದ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಮೇಲುಖ್ವವಾದ ಮನಸ್ತತ್ವರೂಪವಾದ ಚಕ್ರ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರತತ್ವ ರೂಪವಾದ ಶಂಖ, ಕೆಳಭಾಗದ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಭಯಮುದ್ರೆ. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ (ಲಕ್ಷ್ಮೀ) ದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಿಂದ ಜಾರಿಹೋಗದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಹ್ಮ.

“ಎಕೇನ ಚಕ್ರಮಪರೇಣ ಕರೇಣ ಶಂಖಂ
ಅನ್ಯೇನ ಸಿಂಧುತನಯಾಮವಲಂಬ್ಯ ತಿಷ್ಠನ್ |
ವಾಮೇಕರೇಣ ವರದಾಭಯಪದ್ಮಚಿಹ್ನಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಹ್ಮ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಮ್” ||

ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಏಳು ಹೆಡೆಗಳನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶುದ್ಧಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ಆದಿಶೇಷನು ಭತ್ತದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಾರದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದಕುಮಾರನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಯೋಗಾನರಸಿಹ್ಮನಾಗಿ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸವವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಚಾಚಿ ಕೋರೆದಾಡೆಯು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖಮುದ್ರೆ, ಹುಬ್ಬುಗಳ ಜಾಗವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಉರ್ಧ್ವರೇಖೆಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಣೆ, ದಿವ್ಯ ಕಿರೀಟ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಜಾಲಂಧರಬಂಧ, ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುಬಿಡುವಾಗುವ ಮನಸ್ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರತತ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಚಕ್ರ-ಶಂಖಗಳು, ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿರುವ ಹೃದಯಸ್ಥಾನ, ಎದೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಉದರದಲ್ಲಿ ಉಡ್ಯಾನಬಂಧ ಮತ್ತು ಸುಳಿನಾಭಿ, ಕೆಳಗಿನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಸ್ತರ್ಶ ಮುದ್ರೆ, ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೂ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ದರ್ಶನಮಾಡುವವರಿಗೂ ಇದೇ ಯೋಗವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗಾನರಸಿಹ್ಮನ ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮನಗಳು.

“ಯೋಗಾರೂಢಮತಿಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಯೋಗಾನ್ಯಸಿಹ್ಮಂ ಭಜೇ”

ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ಈ ಪವಿತ್ರ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ರೌದ್ರರೂಪವನ್ನೂ ಸಮನಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಸೌಮ್ಯದರ್ಶನವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವ ಭೋಗಶ್ರೀಸಮೇತಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಯೋಗಶ್ರೀಸಮೇತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗೋಣ.

“ಚೇತೋಭೃಂಗ ಭ್ರಮಸಿ ವೃಥಾ ಭವಮರುಭೂವೌ ವರಸಾಯಾಂ ।
ಭಜಭಜ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಹ್ಮಾನಘಪದಸರಸಿಜ ಮಕರಂದಮಾ” ॥

ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮನು ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ದೇವರು; ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ

ಯೋಗಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಶಾಂತಿಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವವನು. ಸಕಾಮರಾದ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸುವವನು, ನಾರಾಯಣಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಅವತಾರ-ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಂಕಾಸಮಾಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆತನ ವಿಶೇಷವಾದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತೀಪರ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

i) ಈ ಪರ್ವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆ:

1) ಭಾರತ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸೇರಿದೆ.

2) ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು.

“ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ವರ್ಣಾನಾಮಧಿಕಾರೋಽಸ್ತಿ ಮದ್ದಿನೇ ।

ಮದ್ವಕ್ತ್ಯಸ್ತು ವಿಶೇಷೇಣ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮತ್ಪರಾಯಣ್ಯಃ॥

3) ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರೂ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿಯೇ ಕುಲದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿಯೇ ಹೊಂದಿರುವವರೂ ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಶೈವರೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದುಂಟು.

4) ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸದಿದ್ದರೆ ಪಾತಕ ಬರುತ್ತದೆ- ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ‘ನಿತ್ಯ’ ವ್ರತವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಪಾಪನಾಶನ, ಪುಣ್ಯ-ಪುರುಷಾರ್ಥ-ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ‘ಕಾಮ್ಯ’ ವ್ರತವೂ ಆಗಬಹುದು.

“ಅನ್ಯಥಾ ನರಕಂ ಯಾತಿ ಯಾವಚ್ಛಂದ್ಯದಿವಾಕರೌ”

“ಮದ್ವಕ್ತ್ಯಸಂಭವಂ ಪುಣ್ಯಂ ವ್ರತಂ ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಂ”

“ವರ್ಷೇ ವರ್ಷೇ ತು ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮಮ ಸಂತುಷ್ಟಿಕಾರಣಂ”

“ಹತ್ಯಾಕೋಟವಿನಾಶನಂ”

5) ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಇದು ರಾಮನವಮೀ, ಕೃಷ್ಣಜಯಂತೀ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪರ್ವಗಳಷ್ಟೇ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದುದು-ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇತರ ಮಹಾವ್ರತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಶಂಸಾಪರವಾದ

ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಚರಾಚರಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಈ ವ್ರತದ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಭಕ್ತಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ದಿವಸ ತನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನೂ ಮತ್ತು ಆ ವೇಶ್ಯೆಯೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಉಪವಾಸಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯು ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಆ ವೇಶ್ಯಾಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದ ಪುರುಷನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಪುತ್ರಹೀನರಿಗೆ ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸು, ರಾಜ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಆಯಾ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತಹ ವ್ರತ ಇದು. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಭೋಗ, ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಲಿ, ಶಿವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ನರಸಿಹ್ಮನೇ ಆಗಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾರರು. ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಳ್ಳ ಕಥೆಯನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂದು ವ್ರತಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ “ಅರ್ಥವಾದ” ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

6) ಅತ್ಯಂತ ಆಚಾರಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ವ್ರತ ಇದು.

ii) ವ್ರತವನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು? ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು?

ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಶ್ರೀಜಯಂತೀ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮತಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ.

“ನರಸಿಹ್ಮಶ್ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ವೈಶಾಖೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಕೇ”

“ವೈಶಾಖೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ತು ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ನಿಶಾಮುಖೇ |

ಮಜ್ಜನಸಂಭವಂ ಪುಣ್ಯಂ ವ್ರತಂ ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಮ್” ||

ಇದನ್ನು ಸೌರಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಆಚರಿಸಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಚಾಂದ್ರಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಆಚರಿಸಬೇಕೇ? ಎಂದರೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಆಚರಣೆಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ “ವ್ರತೇ ಚಾಂದ್ರಮಸಂ ಶಸ್ತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಇದು ವ್ರತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚಾಂದ್ರಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಆಚರಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ. ಚಾಂದ್ರಮಾನದ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಿದ್ದರೆ ಆಗ ಸೌರಮಾನದಂತೆ ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಚಾಂದ್ರಮಾನದ ಆಚರಣೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ವೈಶಾಖಶುದ್ಧಚತುರ್ದಶಿಯು ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಅಂದು ಚತುರ್ದಶಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಇರಬೇಕು? ಚತುರ್ದಶೀ ತಿಥಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಯೋಗ, ಕರಣಗಳಿಗೂ ಬೆಲೆಯುಂಟೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು.

ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಚತುರ್ದಶೀತಿಥಿಯ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಆ ದಿವಸ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯು ಇರಬೇಕು. ಆ ಚತುರ್ದಶೀ ತಿಥಿಯ ಪ್ರದೋಷವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ. ಚತುರ್ದಶಿಯ ಪ್ರದೋಷ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯ ದಿನವೇ ನರಸಿಹ್ಮ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆ. ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಶತಃ ಸಮವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಹೀಗೆಯೇ, ಚತುರ್ದಶಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ವಿಷಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂದು ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿ? ಎಂದರೆ ಯಾವ ದಿನದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೋ ಅಂದು.

“ದಿನದ್ವಯೇಽಪಿ ತದ್ ವ್ಯಾಪ್ತೌ, ಅಂಶತಃ ಸಮವ್ಯಾಪ್ತೌ ಚ ಪರಾ, ವಿಷಮ ವ್ಯಾಪ್ತೌತ್ವಧಿಕವ್ಯಾಪ್ತಿಮತೀ. ದಿನದ್ವಯೇಽಪಿ ಅವ್ಯಾಪ್ತೌ ಪರಾ” ಎಂಬ ಒಂದು ಮತವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಂಥುವು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. (ಪರಿಚ್ಛೇದ II)

ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಕಾಲ ತ್ರಯೋದಶೀ ವೇಧೆಯು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ವಿಶೇಷಾರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ವೇಧೆಯು ಇದ್ದರೆ ಆ ದಿನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೇಧೆಯಿಲ್ಲದ ಅದರ

ಮಾರನೆಯ ದಿನದಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದು ಪೂರ್ಣಮೆಯಾದರೂ ನರಸಿಹ್ಮ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯು ಅಂದೇ.

“ತ್ರಿಮುಹೂರ್ತತ್ರಯೋದಶೀವೇಧರಹಿತಾಯಾಂ
ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶ್ಯಾಂ ಪ್ರದೋಷಕಾಲೇ
ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮಜಯನ್ತೀ ವಿಶೇಷಾರಾಧನಂ ಕೃತ್ವಾ....
ನ ಚ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ನೃಸಿಹ್ಮಜಯನ್ತೀ ಸಂಭವೇ”

(ದಶನಿರ್ಣಯೇ ಅನುಬಂಧ)

ಹೀಗೆ ತ್ರಯೋದಶೀವೇಧೆ ಇರುವ ದಿನದಲ್ಲಿ ನರಸಿಹ್ಮಜಯನ್ತೀ ವ್ರತವು ಕೂಡದು ಎಂದು ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳೂ, ಆ ವೇಧೆಯು ಇದ್ದರೂ ಚತುರ್ದಶಿಯು ಪ್ರದೋಷವ್ಯಾಪಿನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂದೇ ನರಸಿಹ್ಮಜಯನ್ತೀ ವ್ರತ ಎಂದು ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯದು ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ, ಎರಡನೆಯದು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ. ವೈಷ್ಣವರು ಎಂದರೆ ವೈಖಾನಸ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಮುಂತಾದ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನವು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಈ ಭೇದವು ಅಪರಿಚಿತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಾಧಾನವು ಅಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ.

ಐಹಿಕಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮಹಂಸರು ವೇಧೆಯಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದವರು ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷದೊಡನೆ ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ವೇಧೆಯಿದ್ದರೂ ಚತುರ್ದಶೀತಿಥಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಇರುವ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾ ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಾಧಾನವು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ವೈಶಾಖಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂತೆಯೇ ಸ್ವಾತೀನಕ್ಷತ್ರ, ಸೋಮವಾರ, ಶನಿವಾರಗಳು, ಸಿದ್ಧಯೋಗ ಮತ್ತು ವಣಿಜಕರಣ ಇವು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕರಣಗಳು ಕೂಡಿಬಂದ ದಿವಸ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತ.

“ವೈಶಾಖಸ್ಯ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ಸೋಮವಾರೇಽನಿಲಕ್ಷ್ಯಕೇ,
ಅವತಾರೋ ನೃಸಿಹ್ಮಸ್ಯ”

(ಚೋಡರಾನಂದ-ಸ್ತೋದವಚನ)

“ಸ್ವಾತೀನಕ್ಷತ್ರಯೋಗೇ ಚ ಶನಿವಾರೇ ತು ಮದ್ವ್ರತಂ,
ಸಿದ್ಧಯೋಗಸ್ಯ ಸಂಯೋಗೇ ವಣಿಜೇ ಕರಣೇ ತಥಾ |
ಪುಂಸಾಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಯೋಗೇನ ಲಭ್ಯತೇ ದೈವಯೋಗತಃ,
ಸರ್ವೇತ್ಯೇತ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ಹತ್ಯಾಕೋಟಿವಿನಾಶನಂ |
ಏತದನ್ಯತರೇ ಯೋಗೇ ಮದ್ವಿನಂ ಪಾಪನಾಶನಮ್ ||”

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತಿಥಿ, ವಾರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಕರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಚತುರ್ದಶೀ ತಿಥಿ.

“ಕೇವಲೇಽಪಿ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಂ ತದ್ವಿನಂ ವ್ರತಮುತ್ತಮಮ್”

ಆ ವಾರ, ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗ, ಕರಣಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚತುರ್ದಶಿಯು ಇದ್ದರೆ ಅಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೂಡಿಬಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮ. ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿಬಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತ,

ನರಸಿಹ್ಮಚತುರ್ದಶಿಯನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬುದು ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

“ಅವತಾರೋ ನೃಸಿಹ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರದೋಷಸಮಯೇ ದ್ವಿಜಾಃ”

“ಮಹಾಪ್ರದೋಷಸಮಯೋ ನೃಹರೇಃ ಸಮುಪಾಗತಃ”

ಸಂಭ್ರತಾಶ್ಚೈವಸಂಭಾರಾಃ ಕಲ್ಪಿತಾನ್ಯಾಸನಾನ್ಯಪಿ

“ಕೂರ್ಮಸ್ತೋತ್ರೋ ಬೌದ್ಧಕಲ್ಯೇ ಚ ಸಾಯಂ”

“ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ನಿಶಾಮುಖೇ | ಮಜ್ಜನ್ತಸಂಭವಂ ಪುಣ್ಯಂ”

ಮುಂತಾದ ವಚನಗಳು ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದರೆ, “ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಲ್ಲ. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಜನ್ಮವಾಯಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿಯು

ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಣಿಜಕರಣವಿದ್ದಾಗ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವಿದೆ.

ತತೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇಳಾಯಾಂ ನದ್ಯಾದೌ ವಿಮಲೇ ಜಲೇ |

ಪರಿಧಾಯ ತತೋ ವಾಸಃ ವ್ರತಕರ್ಮ ಸಮಾಚರೇತ್||

ಎಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಚನದಂತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನ ಎಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಮೀಮಾಂಸಾಗ್ರಂಥವು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ನರಸಿಹ್ಮಾವತಾರವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಚನಗಳು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ವ್ರತಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿದೆ. (ಪುಟ 415, ನೃಸಿಹ್ಮಜಯಂತೀವ್ರತಂ) ಉಳಿದವುಗಳೂ ನೃಸಿಹ್ಮಪುರಾಣ ಮತ್ತು ನೃಸಿಹ್ಮ ಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವೇ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣಗಳು ಶ್ರೀನೃಸಿಹ್ಮನ ಅವತಾರವು ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ “ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಗಲ್ಲಾಗಲೀ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಾಗಲಿ ನನಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲದಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪಡೆದ ವರವಾಗಿತ್ತು. (ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಸ್ಕಂಧ 7-ಅಧ್ಯಾಯ 4) ಅದನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನೃಸಿಹ್ಮಜಯಂತೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಸಾಧುವಾಗಿದೆ.

ಶರೀರದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಇತರ ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹೊರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಾದರೂ ಪೂಜೆಮಾಡಬಹುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತೀ, ಶಿವರಾತ್ರಿ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಬಲಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವರು ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಯತವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹಾಗಾದರೆ “ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ನದಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಶುದ್ಧತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ವ್ರತಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಏಕೆ ಹೇಳಿತು? ಎಂದರೆ ಸ್ನಾನ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಪೂಜಾ, ಪಾರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಾಂಗ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು-ಎಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ. ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾದ ಆರಾಧನವನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಆ ವಚನವು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಚನವಿದೆ. ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ದಿನಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಾಯಂಕಾಲವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದೋಷಸಮಯದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನಮಾಡಬಾರದು.

“ನ ಪದೋಷೇ ಹರಿಂ ಪಶ್ಯೇತ್ ಋತೇ ನೃಹರಿರಾಘವೌ”|

ಎಂದು ಪ್ರತಿದಿನದ ಪೂಜೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರದೋಷಸಮಯವನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವಾಗ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಾದಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ.

ಕಾಲಮಾಧವೀಯವೆಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶೀ ವ್ರತಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಂ ಪೂಜಾವಿಧಿಯೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

“ನೈತತ್ಕಾರಂ ಯಥಾ ವಿನಾಯಕವ್ರತಂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಪೂಜಯೇನ್ನೃಪಾಃ” ಇತಿಮಧ್ಯಾಹ್ನಃ ಕರ್ಮಕಾಲತ್ವೇನ ವಿಹಿತಃ ನಾತ್ರ ತಥಾ ವಿಧಿರಸ್ತಿ, ಉದಾಹೃತಂ ತು ಲಿಂಗಂ ಅರ್ಥವಾದವತ್ ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರೇಣ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಾಪಕಂ. ಕಿಂತು ಸತಿ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರೇ ತಸ್ಯ ಉಪೋದ್ಬಲಕಂ ಭವತಿ| ನ ಚಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಂ ಪಶ್ಯಾಮಃ, ಅತಃ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಃ ಕರ್ಮಾಂಗಕಾಲಃ ನ ವಿಹಿತಃ” (ಪುಟ 153, ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರದ ಪ್ರತಿ)

ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲವು ಯಾವುದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳು “ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇರುವ ಮೇರುಸ್ತಂಭದೊಳಗೆ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ದರ್ಶನವು ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಯವೆಲ್ಲವೂ ನರಸಿಹ್ಮ ಜಯಂತಿಯ ಸಮಯವೇಪ್ಪಾ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಯೋಗದೊಡನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಚೇತನವನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಸಮಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನರಸಿಹ್ಮ ಜಯಂತಿಯ ಸಮಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಸತ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಕವೂ ಸ್ವಾರ್ಥಿಕರವೂ ಆದ ಈ ಗುರುವಾಣಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ‘ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಪ್ರದೋಷಸಮಯವು ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ವಿಶೇಷಾರಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಸ್ವಾತೀನಕ್ಷತ್ರ, ಸೋಮವಾರ ಅಥವಾ ಶನಿವಾರ, ಸಿದ್ಧಯೋಗ ಮತ್ತು ವಣಿಜಕರಣಗಳೂ ಆ ಸಮಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೂ ಪ್ರಶಸ್ತ’ ಎಂದು ನಾವು ನಿಗಮನ ಮಾಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳೇನು? ಅವುಗಳ ಆಚರಣೆಗೆ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

(ಎ) ಮಡಿವಂತಿಕೆ

ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಬೇಕಾದ ದಿನ ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿ. ಆ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಗೆ ಪೋಷಕ ವಾಗುವಂತೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಡಿಯನ್ನು ಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳು ವಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಡಿ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶುದ್ಧಿ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನತೆ. ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ದೇಹ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ದ್ರವ್ಯ, ದೇಶ, ಕ್ರಿಯೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಮಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

“ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ದೇಹಸ್ಯ ಬುದ್ಧೇಶ್ಚ ಮನಸಸ್ಥಿತಿ |
ದ್ರವ್ಯದೇಶಕ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಶುದ್ಧಿರಾಚಾರ ಇಷ್ಟತೇ ||

ಮಡಿ ಎಂದರೆ ಮೈಲಿಗೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಮಡಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲ್ಪಡದ ಪದಾರ್ಥವು ಮಡಿ. ಈ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಕೊಳಕುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ಮಡಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆಯು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ

ಎಷ್ಟು ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅದು ಮೈಲಿಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

“ಅಶ್ರೀಕರಮಸೌಮ್ಯಂ ಚ ಮಲಿನಂ ನೈವ ಧಾರಯೇತ್” ಎಂಬ ವಚನವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ಮಡಿವಂತಿಕೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣ:

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಶುಭ, ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರು ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರು, ಶ್ರೀ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದ ದೇವರ ಪೂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾದ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕೋಪಿಷ್ಠರಾದ ದೇವತೆಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಅವರು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಪೂಜಕನಿಗೆ ಪೀಡೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ-ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಉಗ್ರರೂಪಗಳು ಇರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ರೂಪಗಳೂ ಉಂಟು. ಉಗ್ರವಾದ ರೂಪಗಳೂ ಕೂಡ ದುಷ್ಟರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರೌದ್ರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ತಾದಾತ್ಮ್ಯಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಲ್ಲ. “ಚಿಲುವ ನರಸಿಹ್ಮ” “ಶಾಂತ ನರಸಿಹ್ಮ” “ಅಳಿಹಿಯ ಶಿಂಗರ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಈ ದೇವರುಗಳು ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯವಿಕಾಸಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಜೋಗುಣದ ಅಥವಾ ತಮೋಗುಣದ ಕವಚಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿದರೆ ಆಯಾ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಮದ್ದು, ಮಾಟ, ಸ್ಥಾನಭ್ರಂಶ, ಧನಹಾನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಈ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರೂ ಉಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸುವವರೂ ಉಂಟು. ಕೇವಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳೂ ಉಂಟು. ಮೋಕ್ಷದ ಜೊತೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವವರೂ ಉಂಟು. ಈ

ಕೋರಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ದೇವರ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಅಥವಾ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ಭಾವಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗದೇ ಪ್ರೀತಿಗೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮನೂ ಕೂಡ ಅನನ್ಯಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಕರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಬ್ರಹ್ಮಾವಸ್ಥಿತಮನ್ತಿಕೇ |

ತಾತ ಪ್ರಶಮಯೋಪೇಹಿ ಸ್ವಪಿತೇ ಕುಪಿತಂ ಪ್ರಭುಮ್ || (ಭಾಗವತ VII-9-2)

‘ತೈಲೋಕ್ಯಕಂಟಕನಾಗಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನೂ ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯು ಸೀಳಿಹಾಕಿ ಅವನ ಕರುಳುಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸತೊಡಗಿದ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಆಗ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೂ ಅವನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಹ್ಲಾದಕುಮಾರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ “ಮಗು! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೀನೇ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸು” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆ ಮಹಾಭಾಗವತಶಿಶುವು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿತು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಭಕ್ತ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತ್ಯುಭಯನಾಶಕವಾದ ತನ್ನ ಅಮೃತಹಸ್ತವನ್ನು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಪರಾತ್ಪರಶ್ವರನನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತಿಗದ್ಗದಕಂಠದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿ ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಭಯಭೀತರಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಗು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಏಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಭಯವಾಗಲಿಲ್ಲ? ಎಂಬುದು ತೊಡಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅವನು ಮಗು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿರುವ ಅನೇಕವಿಷಯಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

‘ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಗಲಿಲ್ಲ’ ಎಂದಷ್ಟೇ

ಹೇಳಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಭಯಪಡಬೇಕಾದರೆ ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಬೇರೊಂದು ಪದಾರ್ಥ ಇರಬೇಕು. “ದ್ವಿತೀಯಸ್ವಾಧ್ಯೈ ಖಿಲು ಭಯಂ ಭವತಿ”, ಆದರೆ ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮಮಯವೇ-ಎಂಬ ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭಯ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವರೂ ಉಂಟು.

ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೈತ್ತರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. “ಉದರಮನ್ತರಂ ಕುರುತೇ, ಅಥ ತಸ್ಯ ಭಯಂ ಭವತಿ”. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಮತ್ತು ತನಗೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಅಂತರ (ಭೇದ)ವನ್ನು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಆಗ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಯಾವ ಅಂತರವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಾವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಥವಾ ಇದು ಧ್ಯಾನಪ್ರಸಂಗವಾದ್ದರಿಂದ ಅಂತರ ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನದ ವಿಚ್ಛೇದ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತರ (ವಿಚ್ಛೇದ) ವುಂಟಾದರೆ ಆಗ ಭಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಹ್ಲಾದಕುಮಾರನಿಗೆ ಅಂತಹ ಅಂತರವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದೂ ಉಂಟು.

ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೂ ‘ಭಯ’ ಎಂಬ ವೇಗವು ಯಾವ ಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ? ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಭಯವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ? ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಸಿದ್ದರಾದ ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದರು. ಅದು ಪ್ರಕೃತಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತರ ಭಯ ಎಂಬ ವೇಗವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಭಯವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯ ಅತ್ಯುಗ್ರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಭಯಲೇಶವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇತರ

ದೇವತೆಗಳು ಆಗ ಆ ಮಹತ್ವತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಳಗಿದ್ದು ದೇವದೇವನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು. ಮಹತ್ವವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಭಯ, ಲಜ್ಜೆ ಮುಂತಾದ ಪಾಶಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿ-ಉಗ್ರಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲ. ಆ ದೇವತಾಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಗೆ ಏರಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶುದ್ಧಿಯು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ. ದೋಷಲೇಶವಿದ್ದರೂ ಅದು ಧ್ಯಾನದ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ಭಂಗ ತರುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರು, ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲೂ ಈ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

(ಸಿ) ಆರಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗ ಸಾಧನಗಳು:-

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ, ಭೂತದಯೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಆತ್ಮಗುಣಸಂಪತ್ತು ಇವು ಅಂದಿನ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂತರಂಗ ಸಾಧನಗಳು. ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯವೇ ಮುಂತಾದ ಬಹಿರಂಗ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದವರು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಡಿ) ಪೂಜಾಕಲ್ಪ-ನಿಯಮಗಳು

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದವರೆಗಾದರೂ ಉಪವಾಸಮಾಡಬೇಕು, ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಲಘುವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು.

(ಇ) ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳು

ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷ ನೈವೇದ್ಯದ

ಪದಾರ್ಥಗಳು ಯಾವುವು? ದೇವರಿಗೆ ಸಿಹ್ಮದ ಮುಖ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಿಹ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ದೇವರ ಆರೋಗಣಿಗೆ ತರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಪಾಮರರ ಉತ್ತರ. ಭಗವಂತನ ಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ‘ಸಿಹ್ಮ’ವು ಭೌತಿಕಪದಾರ್ಥವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಎರೆಯಪ್ಪವನ್ನು ವಿಶೇಷನೈವೇದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಗುಡಾಪೂಪಂ ನೈಸಿಹ್ಮಾಯ”. ಈ ಸಾತ್ವಿಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದೇವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ನಿವೇದನೆಮಾಡಿ ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಧಾತುಪ್ರಸನ್ನತೆಯುಂಟಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೇಂದ್ರವು ವಿಕಸಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಪೂಜೆಗೆ ಈ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಹೆಸರುಬೇಳೆ, ಕಡಲೇಬೇಳೆ ಮತ್ತು ಬೇಲದಹಣ್ಣು, ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಪಾನಕಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಆ ಭಗವಂತನ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹತ್ತಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ರಾಂತಿಗಳು (ವ್ಯತ್ಯಾಸ) ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಉಪಯೋಗಪಡುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಅವುಗಳನ್ನು ನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಅವರ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲ. ಸಾಧಕರಿಗೆ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಭಾವವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

‘ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದೇ ಅವನ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೈವೇದ್ಯ’ “ಯದನ್ಯಃ ಪುರುಷೋ ಭವತಿ ತದನ್ನಾಸ್ತಸ್ಯ ದೇವತಾಃ” ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಶೇಷ ನೈವೇದ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು? ಎಂದರೆ ಈ ವಚನವು ಸಾಮಾನ್ಯನಿಯಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ‘ವಿಶೇಷವಾದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.

ನರಸಿಹ್ಮನು ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರ ಉಭಯರೂಪಿಯಾದುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಗೆ ಹೇಳಿರುವ ತುಳಸೀ, ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿರುವ ಬಿಲ್ವ, ಜಪಾಕುಸುಮ (ಕೆಂಪುದಾಸವಾಳ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಅಂದಿನ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಪೂಜಾ ಮಾಧ್ಯಮ

ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆ ದೇವರ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಯಂತ್ರ, ವಿಗ್ರಹಗಳ ಮೂಲಕವೂ, ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಕವೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಮಂತ್ರ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೂ ದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಪವಾಸ-ಪಾರಣೆ

ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಉಂಟು, “ಉತ್ಸವಾಂತೇ ಚ ಪಾರಣಂ” ಆ ದಿವಸ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಮಾರನೆಯದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರಣೆಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಉಂಟು. ಇವೆರಡೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಕೇವಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಿಗೂ ಎರಡನೆಯದು ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸಾಧಕರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದರು.

ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಥಾಶ್ರವಣ, ಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಳೆಯುವುದು ಉತ್ತಮಕಲ್ಪವೇ. ಅಂದು ಉಪವಾಸ ಇರುವವರು ಮಾರನೆಯದಿನ ದೇವರಿಗೆ ಉತ್ತರಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಉಂಟು.

ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ದಿನ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪವಾಸಮಾಡುವವರು ದೇವರ ಉತ್ತರಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಹ್ಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಾಹನೆಮಾಡಿ ಹೋಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವುದೂ

ಉಂಟು. “ನೃಸಿಹ್ಮತಾಪಿನೀ” ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ, ನೃಸಿಹ್ಮಗಾಯತ್ರೀ (ಓಂ ವಜ್ರನಖಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ | ತೀಕ್ಷ್ಣ್ಯದಗ್ಧಂಷ್ಟಾಯ ಧೀಮಹಿ | ತನ್ನೋ ನಾರಸಿಗ್ಂಹಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||) ಯಿಂದಲೂ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನೂ, ಫೃತವನ್ನೂ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೃಸಿಹ್ಮಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದಲೇ ಜಲತರ್ಪಣಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಈ ಹೋಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ.

ಅನಂತರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಭಾಗವತ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಪಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯ ದಿನವೇ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವವರು ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜಾನಂತರ ಜಪ, ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಾಗವತಾರಾಧನೆಯ ನಂತರ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜೆ, ಹೋಮ, ತರ್ಪಣ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್ತು, ಕಾಲಾವಕಾಶ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಇಲ್ಲದವರೂ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದಾದರೂ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಆ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಹೃದ್ಯಾಗ ಅಥವಾ ಮಾನಸಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಅಂತಃಕರಣವನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೂಟಸ್ಥನಾದ ಜೀವನನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ಅದೂ ಹೋಮವೇ. (“ಪ್ರತ್ಯಗ್ರೂಪೇ ಹವಿಷಿ ಯುಪಯೋರೇಕಶೇಷಿತ್ವಯೋಗಾತ್”-ಶ್ರೀಸ್ತುತಿ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು. “ಆತ್ಮನಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾಗ್ನಿ ಚಿತ್ತಮೇಕಾಹುತಿಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್”-ಸದಾಚಾರಸ್ತುತಿ-ಶ್ರೀಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು.) ಭಗವನ್ಮಯವಾದ ಮನೋಧಾರೆಯಿಂದ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡೋಣ. ಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂಬ ನದಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧಚಿತ್ತವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಿಂದಲೇ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಆಚಮನೀಯ, ಸ್ನಾನ, ಪಾನಾದಿ ಸೇವೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ

ಸಲ್ಲಿಸೋಣ. ಭಾವಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಸಮಾಧಿಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸೋಣ. ಶುದ್ಧವಾದ ಜೀವವನ್ನೇ ದೇವದೇವನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸೋಣ.

“ಶ್ರದ್ಧಾನ್ದೀವಿಮಲಚಿತ್ತಜಲಾಭಿಷೇಕೈ-
ರ್ನಿತ್ಯಂ ಸಮಾಧಿಕುಸುಮೈರಪುನರ್ಭವಾಯ”
ಶೇಷಭೂತಂ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಶೇಷಿಣೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ |
ಅರ್ಪಯೇತ್ಸರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯಮೇವ ತತ್ ||

ಆರ್ಥಿಕವಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿರುವವರೂ ಕೂಡ ಪರಾಧೀನವಲ್ಲದೇ ಇರುವ ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಹೊರಗಿನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅಲ್ಪವಾದ ಪ್ರಯೋಜನ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಹೊರಗಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಅನುಕೂಲ ಇರುವವರು ಹೊರಗಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಹೊರಗಿನ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞರೂಪದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಪವಿತ್ರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಪೂಜಾಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ,

ಭಗವನ್ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಹೃದ್ಯಾಗಂ ತು ಮಯಾ ಕೃತಮ್ |
ಆತ್ಮಸಾತ್ಕಾರ ದೇವೇಶ ಬಾಹ್ಯೇ ತ್ವಾಂ ಸಮ್ಯಗರ್ಚಯೇ ||

(ಓ ಭಗವಂತನೇ, ಕಮಲನೇತ್ರನೇ, ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಹೃದ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೋ, ಈಗ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ, ದೇವೇಶ್ವರ)

“ನ ಪ್ರದೋಷೇ ಹರಿಂ ಪಶ್ಯೇತ್” ಎಂಬಂತೆ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯು ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏಕೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯ ಅವತಾರ

ಸಮಯವೇ ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾವೃತ್ತಚಕ್ಷುವಾಗಿ (ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳಮುಖವಾಗಿಸಿ) ಆಗ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಸಹಜವಾದ ನರಸಿಹ್ಮನ ಆವಿರ್ಭಾವ ವೈಭವದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯನ್ನು ಮಹಾಮೇರುಸ್ತಂಭವೆಂದು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕರೆಯುತ್ತವೆ.

“ಆಸ್ಥಾಲಯೇನ್ಮಹಾಮೇರುಂ ಕಂಪಸ್ತೇ ತತ್ರ ದೇವತಾಃ”

ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಆಸುರೀಶಕ್ತಿಗಳು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಸಭಾಸ್ತಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಹ್ಲಾದರೂಪಿಯಾದ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಪರಾಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮನು ಪ್ರಣವಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ದೈತ್ಯಭೀಕರವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತರಂಗದ ಮನೆಯ ಒಳಹೊರಗಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನವಾದ ಹೊಸ್ತಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು,

ಲಯವಿಕ್ಷೇಪಯೋಸ್ಸಂಧಿಃ ಮನಸ್ಸತ್ರ ನಿರಾಮಯಮ್ |
ಸ ಸಂಧಿಸ್ಸಾಧಿತೋ ಯೇನ ಸ ಮುಕ್ತೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||

(ಸದಾಚಾರಸ್ತುತಿ)

“ಲಯವಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲವಾದ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಾರೂಪಿಯಾದ ಅಸುರರಾಜನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಅವನ ಸಿಹ್ಮಾಸನವನ್ನು ಏರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅದು ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನ ಸಿಹ್ಮಾಸನವೇ. ಅಸುರರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಕುಳಿತು ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ದೇವರಾಜ್ಯವು ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.” ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅಂತರಂಗದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕಾಲವು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೇ.

ಶ್ರೀನರಸಿಹ್ಮಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಠದಿಂದ ಮೇಲಿರುವ ಭಾಗವು ರುದ್ರದೇವರ ಜಾಗ. “ಆಶೀರ್ಷಂ ರುದ್ರಮೀಶಾನಂ” ರುದ್ರರೂಪಿಯಾದ ಆ ದೇವನಿಗೆ ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಆಗಿದೆ. ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ದರ್ಶನವು ಸರ್ವಪಾಪನಿವಾರಕವೆಂದು ಆಗಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ನರಸಿಹ್ಮಜಯಂತಿಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಹ್ಮದೇವರ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಉಗ್ರರೂಪವನ್ನೋ? ಅಥವಾ ಸೌಮ್ಯರೂಪವನ್ನೋ? ಎಂದರೆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಪಿಣಾಕ, (ಧನುಸ್ಸು) ಅಂಕುಶ, ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಆರು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು, ಉಳಿದ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಅಸುರರಾಜನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಿರುವ ಅಷ್ಟಭುಜನಾದ ದೇವದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಮನೋಬುದ್ಧ್ಯಹಂಕಾರತತ್ತ್ವರೂಪಗಳಾದ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವರೂಪವಾದ ಗದೆಯನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅಂಕುಶವನ್ನೂ ಉದ್ಧರ್ಮಮುಖವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು, “ಉದ್ಧರ್ಮರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ” ಎಂಬಂತೆ ಉದ್ಧರ್ಮವೀರ್ಯನಾಗಿ, ದಿವ್ಯಘಂಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಣವನಾದವನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿ, ದೈತ್ಯವಿತ್ರಾಸನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಅವಿದ್ಯಾಸುರನ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯ, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ನೃಸಿಹ್ಮಪರಂಜ್ಯೋತಿ-ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಪರಮಾಹ್ಲಾದರೂಪಿಯಾಗಿ “ಬಾಲ್ಯೇನ ತಿಷ್ಠಾಸೇತ್” (ಮಹಾ ಯೋಗಿಯು ಬಾಲಭಾವದಲ್ಲಿರಬೇಕು.) ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುವ ಬಾಲಭಾವದಿಂದಲೂ, ರೂಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನೂ, ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜಯಜಯಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ವಿಷ್ಣುಪಾರ್ಷ್ವದರನ್ನೂ, ಗರುತ್ಮತನನ್ನೂ ಪರಿವಾರದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತರಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆರಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ವಾಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿರುವ ಸೌಮ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಈ ಮೂರ್ತಿಯೊಡನೆಯೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡ ಬೇಕು. ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು ಏಕಮುಖವಾಗಿ, ಉದ್ಧರ್ಮಮುಖವಾಗಿ ಶಿರಸ್ಸಿಗೂ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಂಡಲಿನೀಶೇಷನಾಗನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ

ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರುವವರೂ ಅನಂತರ ಯೋಗಾನ್ಯಸಿಹ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

“ಮೇಲಿನ ಎರಡುಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುಬಿಡುವಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ, ಕೆಳಗಿನ ಎರಡುಹಸ್ತಗಳು ಭೂಸ್ಪರ್ಶಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿದ್ದರೂ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಉದ್ಧರ್ಮಗಾಮಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಜಾನುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯೋಗಪಟ್ಟದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮೂಲಾಧಾರ ಉದರ ಮತ್ತು ಕಂಠಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಬಂಧ, ಉಡ್ಯಾಣಬಂಧ, ಜಾಲಂಧರಬಂಧಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಭೂಯುಗವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಾಲಗೆಯು ಲಂಬಿಕಾಯೋಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಚಾಚಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೋರಿಸದೆ ಒಳಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪರಮಪುರುಷ ಇವನು. ಶುದ್ಧಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ಯೋಗಾನ್ಯಸಿಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರು ಜಪಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಮಂತ್ರವೆಂದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರವರ್ಣದೊಡನೆ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ನರಸಿಹ್ಮಾಯ ನಮಸ್ತೇಜಸ್ತೇಜಸೇ ಆವಿರಾವಿರ್ಭವ ವಜ್ರನಖ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರ ಕರ್ಮಾಶಯಾನ್ ರಂಧಯ ರಂಧಯ ತಮೋ ಗ್ರಸ ಗ್ರಸ ಓಂ ಸ್ವಾಹಾ, ಅಭಯಮಭಯಮಾತ್ಮನಿ ಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಓಂ ಕ್ಲೌಮ್ ||

* * * * *